

mest interesserede Parter, nemlig fra Husmandsforeningerne her i Landet, om, at der maa blive tildelt dem Jord til Brug, Jord, saaledes at de kunne komme til at arbejde og ernære sig derved, Jord, der er tilstrækkelig til, at de kunne danne sig selvstændige Hjem. Det kan jo være, at man meget godt — til Trods for, at jeg vilde ønske, at disse Oplysninger, denne kritiske Bearbejdelse af Statistiken forelaa, inden man gaar videre — kan begynde saa smaat at sætte Foden frem. Det kan være, at man kan naa ad denne Vej til Fortsættelse og videre Udformning af Loven om Jord til Landarbejdere. I saa Tilfælde vilde det være godt, men jeg tror rigtignok, at da maa Lovforslaget først undergaa en ganske betydelig Forandring gennem et Udvalgs Arbejde.

Den Maade, hvorpaa Ministeren fremsætter Tanken her, forbyr mig noget. Jeg kunde fristes til at spørge den højtærede Finansminister, om han da ganske har glemt, hvor varmt han i 1894 anbefalede offentligt Fæste, og hvad han den Gang udtalte om dette Spørgsmaal, og jeg kunde ønske at spørge den højtærede Finansminister, om han da ganske har glemt, i hvor stærke Ord han da fordømte andre Brugs- og Besiddelsesformer end netop offentligt Fæste. Den højtærede Finansminister skrev den Gang en lille Bog, som jeg har læst med stor Interesse, og som gjorde en vis Opsigt her i Landet, netop for dens klare og tydelige Fremhæven af det Standpunkt, at offentligt Fæste, Statseller Kommunefæste, var noget, man burde komme ind paa. Han udtalte i sin Pjece, at det var kedeligt, at Hoveri og Stavnsbaand og Fæstevæsen havde været filtret saaledes sammen, at Fæstevæsenet havde faaet en god Del af Hadet mod de to første at bære. Og han paaviste, hvilken væsentlig Forskel der vilde blive paa det offentlige Fæste og det Fæste, man havde haft tidligere, idet ved det Fæste, som den højtærede Finansminister den Gang foreslog, var Ejendomsretten til den udstykkede Jord hos Staten og Kommunen. Han skriver i sin Pjece, som jeg skal tillade mig ganske kort at gøre nogle Uddrag af, omtrent følgende: „Der bliver da en væsentlig Forskel paa det gamle Fæste og dette ny Fæste. Det gamle Fæste var Fæste til Privatmand og fra forrige Aarhundrede var det et Udtryk for den enes Overhøjhed over den anden. . . . I det offentlige Fæste er der intet som helst personligt Forhold og intet, der kan smage af Underordnelse Det er det Samfund, de

selv ere Medlemmer af, der ejer Jorden.“ Men nu ser man den Mærkelighed, at Ministeren, den samme Mand, som udtalte sig saaledes i 1894, anbefaler en Slags privat Foreningsfæste, som i mine Øjne absolut vilde være værre end det tidligere Fæsteforhold. Saaledes som den højtærede Minister har konstrueret de Foreninger, som skulle tage denne Sag op, bliver de Folks Skæbne, der overtage denne Jord, i mangt og meget afhængig af disse Foreningers Flertal og Medlemmernes Stemninger. Disse Folk ville i mange Maader komme til at føle, at de ikke staa under en enkelt Mands Overhøjhed, men under manges, og at mange forskellige Strømninger dér kunne gøre sig gældende. Jeg synes, at dette er saa lidet tiltalende, at jeg aldeles ikke kan forstaa, hvorledes den højtærede Finansminister, der har udtalt sig saa absolut imod personlig Underordnelse, imod, at den ene skulde staa som Overhøjhed over den anden, men at det skulde være Staten, Kommunen, Samfundet, som vi alle sammen maa bøje os for, som maa være raadende paa dette Omraade, kommer til at anbefale et Foreningsfæste som det, hvorom der her er Tale.

Det ærede Medlem for Grenaa (Niels Pedersen) sagde noget, som ogsaa er faldet mig ind, og det er det, at saaledes som Forholdet viser sig gennem denne Lov, vil dette Fæste vel nærmest være det, som bliver mindst brugt, det vil i det væsentlige være fri Ejendom, man faar disse Jorder til. Man vil ogsaa se, at dette er baseret næsten udelukkende paa, at det er fri Ejendom, hvortil Jorden gaar over — med Undtagelse af de enkelte Ord i § 2. som siger „Livsfæste, Arvfæste“, hører man ikke noget til Fæste. Det kunde være interessant, synes det mig, at opfriske, hvad den ærede Finansminister har udtalt om fri Ejendom, fordi det forekommer mig ganske ejendommeligt, at han kan fremlægge et Forslag angaaende smaa Lodder — det bliver dog kun smaa Lodder paa indtil 12,000 Kr. — til en i alt væsentlig fri Ejendom, mens han selv tidligere har udtalt sig i meget stærke Ord om saadan fri Ejendom. Han har selv tidligere udtalt sig i meget stærke Ord om denne fri Ejendom og har lige som spottende talt om „den fri Jord i den fri Mands fri Haand“. Og han fortsætter sine tidligere Udtalelser med at karakterisere nærmere den fri Jord i den fri Mands fri Haand. Han siger i sin Bog, om jeg maa oplæse et ganske lille Stykke: „Den fri Jord